

a vlastních 18 krmítcích bylo zkrmeno celkem 17 kg ovesných vloček, 4 kg slunečnic, 40 kg ječného a pšeničného šrotu a množství hovězího loje, vepřového sádla, zadiny, ječmene a pšenice, lněného semene, máku a sušených plodů /jeřábiny, ovoce/. Na újedi pro dravce bylo postupně předloženo na 400 ks uhynulých, veterinárně nezávadných kuřat.

Ochranářská práce v terénu je jistě zajímavou činností, ze které lze čerpat řadu specializovaných námětů pro drobnou výzkumnou práci zvláště u mladých členů VČ pobočky. Zájemci o zapojení do naší skupiny se mohou přihlásit na adrese KDPM v Hradci Králové, sekce ornitologická; případně na níže uvedené. Těšíme se na spolupráci s dalšími ornitology!

Zpráva o činnosti Skupiny pro výzkum dravých ptáků a sov - podskupiny Východočeského kraje - za rok 1982

Tomáš Diviš, Česká Skalice

Do roku 1982 vstupovala východočeská podskupina SVDPS s 21 jednotlivými nebo kolektivními členy. Do plnění výzkumných úloh se nakonec zapojilo 19 členů a jeden z členů svou neúčast omluvil, další nepodal zprávu žádnou a pro déletrvající nezájem byl vyloučen.

Dosavadní velmi dobrá úroveň práce podskupiny byla udržena. Velmi kladně lze hodnotit zvláště tu skutečnost, že řada členů podskupiny, zejména mladších, se stále více specializuje na určitý druh, skupinu druhů nebo okruh problémů.

Východočeská podskupina je již tradičně nejpočetnější a nejaktivnější krajovou podskupinou celé SVDPS a hlavně její zásluhou patří náš kraj k oblastem s nejlépe prozkoumanou faunou obou sledovaných řádů v celé ČSSR.

Přehled výsledků v jednotlivých výzkumných úlohách

1. Inventarizace hnízd - do plnění tohoto úkolu se zapojilo 19 členů podskupiny. Přes všeobecně velmi nepříznivé podmínky pro druhy potravně specializované na hraboše polního /*Microtus arvalis*/ bylo dosaženo velmi dobrého výsledku. Bylo nalezeno 439 obsazených hnízd a předpokládáno hnízdění dalšího 161 páru /číselný údaj v závorce/ 9 druhů dravců a 6 druhů sov.

B. buteo	109/41/	C. cyaneus	1 /1/	B. bubo	6 /7/
A. nisus	54 /9/	F. subbuteo	1 /4/	A. boctua	4 /8/
A. gentilis	34/11/	F. peregrinus	- /1/	S. aluco	42/13/
P. apivorus	4/ 2/	F. tinnunculus	110/37/	A. otus	15/10/
C. aeruginosus	51 /6/	T. alba	6/10/	A. funereus	2 /1/

V roce 1982 přešla naše podskupina na inventarizaci hnízd v kvadrátech pro Mezinárodní síťové mapování organismů. Své nálezy zařadilo do kvadrátů 14 členů podskupiny. Na rozloze zhruba 3350 km² /29,8 % rozlohy Východočeského kraje/ bylo nalezeno /předpokládáno/ 96/23/ hnízd B. buteo, 54/9/ hnízd A. nisus, 32/9/ hnízd A. gentilis, 4/2/ hnízda P. apivorus, 43/3/ hnízd C. aeruginosus, 1/1/

hnízd *C.cyaneus*, 1/4/ hnízd *F.subbuteo*, 98/27/ hnízd *F.tinnunculus*, 4/10/ hnízd *T.alba*, 6/5/ hnízd *B.bubo*, 4/5/ hnízd *A.noctua*, 38/13/ hnízd *S.aluco* a 15/10/ hnízd *A.otus*.

2. Kroužkování - v různé míře se jej zúčastnilo 17 členů podskupiny, většina jako samostatní kroužkovatelé, někteří jako spolupracovníci kroužkujících členů ČSOS. Přes výrazně nižší reprodukci u řady druhů bylo dosaženo velmi odbrého výsledku. Z celkového počtu okroužkovaných ptáků bylo 89,5% mláďat na hnízdech, tedy prokazatelně příslušníků místních populací. Okroužkováno bylo 666 ex. pull. a 78 ex. f.g. /číselný údaj v závorce /10 druhů dravců a 5 druhů sov.

<i>B.buteo</i>	93/15/	<i>C.aeruginosus</i>	83/2/	<i>T.alba</i>	10/2/
<i>B.lagopus</i>	- /2/	<i>C.cyaneus</i>	3 -	<i>B.bubo</i>	5 -
<i>A.nisus</i>	98 /7/	<i>C.pygargus</i>	-/1/	<i>A.noctus</i>	2 -
<i>A.gentilis</i>	34 /5/	<i>F.subbuteo</i>	1 -	<i>S.aluco</i>	61/8/
<i>P.apivorus</i>	1 -	<i>F.tinnunculus</i>	273/10/	<i>A.otus</i>	2/26/

3. Populační dynamika - ve větší míře se jí zabývají zejména ti z členů, kteří se na určitý druh nebo druhy specializují. Byla získána řada cenných údajů, z nichž některé již byly a jiné ještě budou v samostatných pracích členů.

4. Potravní ekologie - 5 členů podskupiny sebralo celkem 1170 vývržků 1 druhu dravce a 5 druhů sov /*F.tinnunculus* 7, *T.alba* 439, *B.bubo* 49, *A.noctua* 506, *S.aluco* 123 a *A.otus* 46/. Někteří z členů se této práci začínají věnovat systematicky, Dusík a spol. provádějí dokonce samostatně determinaci kosterních zbytků ve vývržcích. Podskupina navázala spolupráci s dr. Anděrou, který je ochoten provádět rozborů všech sběrů vývržků vybraných druhů sov. Někteří z členů sledují složení potravy podle jejich zbytků na hnízdech a v jejich okolí.

5. Praktická ochrana - v roce 1982 instalovalo 9 členů podskupiny 79 budek a 2 umělá hnízda. Od počátku existence podskupiny bylo jejími členy instalováno celkem 433 budek a 16 umělých hnízd. Význam umělých hnízdíšť v ochraně druhů, při praktické aplikaci biologické ochrany zemědělských plodin, ale i při ověřování hnízdního výskytu některých druhů je nesporný.

V zimním období 10 členů podskupiny přikrmovalo dravce na újedích, Cibulka a spol. instalovali v polích 80 berliček pro dravce, Ptáček pečuje a handicapované dravce a Rejmont převzal od členů MS 2 ex. *A.gentilis* a 1 ex. *B.bubo* odchycené v bažantnici a znovu je vypustil.

6. Zpětná hlášení a kontrolní odchyty - přehled zpětných hlášení a kontrolních odchytů zaslali 4 členové podskupiny. S výjimkou jediného se jednalo o místní zálety do 50 dm. Řada zpětných hlášení nebyla však doposud KS vyřízena.

7. Sběr vajec - do Ústavu experimentální biologie a ekologie SAV v Bratislavě zaslal Diviš 20 vajec *A.nisus*, 5 vajec *A.gentilis*, 4 vejce *B.buteo*, 2 vejce *C.aeruginosus* a 3 vejce *F.tinnunculus*. Výsledky rozborů byly přislíbeny do měsíce února 1983. Mimo to sebral Kolert 1 vejce *B.bubo* a ing. Hlaváč 1 vejce *F.subbuteo*.

8. Zimní sčítání dravců - provádělo jej 10 členů podskupiny. Počínaje zimou 1982/83 bude zimní sčítání prováděno též v rámci Mezinárodního mapování zimního rozšíření ptáků.

9. Činnost publikací, popularizační a propagační - v roce 1982 publikovalo 9 členů podskupiny 4 články ve sbornících a denním tisku, předneslo 14 přednášek, referátů a besed a podílelo se na uspořádání 2 výstavek, vše alespoň zčásti s tematikou výzkum a ochrana dravých ptáků a sov.

10. Ostatní činnost - s ÚVO ČSAV v Brně na získávání nidobiologických a biometrických dat spolupracuje 8 členů podskupiny. Řada členů podskupiny spolupracuje s ČSOP, správami CHKO, muzejními ústavy, s ODPM, DMP a SMP, někteří z nich vedou v těchto organizacích specializované kroužky.

Údaje o populační dynamice, vzácná a zajímavá pozorování

Káň lesní - *Buteo buteo*

Na 29 hnízdech bylo v průměru 2,24 vejce v úplné snášce, což je o 0,66 vejce méně než v mimořádně potravně příznivém roce 1981.

Na 86 hnízdech bylo v průměru 1,50 odrostlého mláděte, což je o 0,51 mláděte méně než v roce 1981.

Vlivem nepříznivých potravních podmínek byla v potravě ve větší míře zastoupena lovná zvěř, plazi, obojživelníci, krtek, ale i uhynulá zvěř /srnec/.

Káně rousná - Buteo lagopus

K výskytu invazního charakteru nedošlo. Štancl F. 2 ex. f.g. chytil a kroužkoval. Dusík pozoroval na podzim 1982 1 ex. na újedi u Sendražic /HK/, Kolert pozoroval po 1 ex. 2. a 4.1.1983 a Meroel 1 ex. 9.1.1982 u Farázku /CR/.

Krahujec obecný - Accipiter nisus

Na 37 hnízdech bylo v průměru 4,41 vejce v úplné snášce, což je o 0,36 vejce více než v roce 1981. Na 50 hnízdech bylo v průměru 2,40 odrostlého mláděte, což je o 0,16 mláděte více než v roce 1981.

Reprodukce je již druhý rok hluboko pod dlouhodobým průměrem, Diviš však pokles početnosti zatím nezaznamenal. Na hnízdech je nalézán poměrně vysoký počet neoplozených nebo mrtvých vajec.

Jestřáb lesní - Accipiter gentilis

Na 19 hnízdech bylo v průměru 2,95 vejce v úplné snášce, což je o 0,16 vejce méně než v roce 1981. Na 30 hnízdech bylo v průměru 1,60 odrostlého mláděte, což je o 0,33 mláděte méně než v roce 1981.

Druh je značně citlivý na zásahy do prostředí hnízdiště. Velmi intenzivní těžba dřeva nutí některé páry k častému přesídlování a vyhledávání dočasných a mnohdy neobvyklých stanovišť i uvnitř jiné uzavřené a stabilizované lokální populace.

Luňák červený - Milvus milvus

Dobrovolný pozoroval 15.4.1982 1 ex. nad pastvinami u Kamenné /HB/ a Bělka pozoroval 11.4.1982 2 ex. u obce Korunka /RK/ a tamtéž 23.4.1982 ještě 1 ex.

Luňák hnědý - Milvus migrans

Diviš pozoroval dne 5.9.1982 1 ex. nad SPR Pavlovské vrchy /BV/

Včelojed lesní - Pernis apivorus

Na 3 hnízdech bylo ve všech snáškách po 2 vejcích. Na 4 hnízdech bylo v průměru 1,25 odrostlého mláděte.

Moták pochop - Circus aeruginosus

Na 32 hnízdech bylo v průměru 4,28 vejce v úplné snášce, což je o 0,86 vejce méně než v roce 1981. Na 40 hnízdech bylo v průměru 2,65 odrostlého mláděte, což je o 0,71 mláděte méně než v roce 1981.

Na celém území okresu Náchod byl v roce 1982 proveden výzkum početnosti a hustoty populace. Bylo nalezeno 15 obsazených hnízd a hnízdění 1 páru bylo předpokládáno.

Ptáček zaslal data zajímavého zpětného hlášení:

0 62 562	19.06.1977	Sezemice /PU/	50.04 N	15.52 E	Ptáček
pull.	střelen 21.03.1980	Gozo - Malta	36.01 N	14.14 E	

Moták pilich - Circus cyaneus

Na 1 hnízdě byla v úplné snášce 4 vejce, ze kterých se vylíhla a byla vyvedena 3 mláďata.

Bělka pozoroval v období od 29.12.1982 do 3.1.1983 1 až 3 ex. na lukách u Častolovic /RK/. Kurták pozoroval v 6.1982 dvakrát 1 ex. ♂ u obce Dědov na Broumovsku /NA/.

Moták lužní - Circus pygargus

V období od 23. ledna do 28.8.1982 byl vícekrát pozorován účastníky odchytové akce u obcí Ináčovce a Blatné Remety v okrese Michalovce. Diviš tamtéž 1 ex. 1 K kroužkoval.

Ostříž lesní - Falco subbuteo

Na 1 hnízdě byla v úplné snášce 2 vejce, ze kterých se vylíhlo a bylo vyvedeno 1 mládě.

Dobrovolný jej pozoroval 5.5.1982 u obce Kamenná, 12.6.1982 u Stříteže a v období od 20.8. do 12.9.1982 opět v okolí Kamenné /HB/. Kurtak pár v oblasti tradičního hnízdiště /NA/ pozoroval, hnízdo však nenalezl.

Kalenský pozoroval 1 exp. 6.6.1982 u Hostinného /TU/ a tamtéž byl zjištěn vícekrát jedním z jeho zpravodajů, hnízdo však nalezeno nebylo.

Sokol stěhovavý - Falco peregrinus

Vondra uvedl zcela bez komentáře pravděpodobné hnízdění. Dne 25.9.1982 pozoroval 1 ex. +1K u přehrady Rozkoš /NA/ člen ČSOS V. Koza.

Poštolka rudonohá - Falco vespertinus

Dne 8.9.1982 pozoroval 1 ex. ve spol. V.vanellus na poli u Černožic /HK/ člen ČSOS V. Koza.

Poštolka obecná - Falco tinnunculus

Na 75 hnízdech bylo v průměru 5,04 vejce v úplné snášce, což je o 0,37 vejce méně než v roce 1981. Na 102 hnízdech bylo v průměru 3,72 odrostlého mláděte, což je o 0,89 mláděte méně než v roce 1981.

Celkem 47 párů hnízdilo v budkách, několik také na budovách v urbanním prostředí. Při velmi nepříznivých potravních podmínkách řada párů ani nezahnízdila. V potravě se zvýšilo zastoupení ptáků, některé páry se specializovaly na krtka obecného /Talpa europea/. Dusík nalezl na 2 hnízdech 42 a 35 ex.

Orel mořský - Haliaeetus albicilla

Vrána pozoroval 8.10.1982 mladého nevybarveného ptáka u Bohuslavic nad Metují /NA/.

Orlovec říční - Pandion Haliaeetus

Bělka pozoroval 11.4.1982 a 24.9.1982 po 1 ex. na Orlici u obce Číčov /RK/. Kalenský podal zprávu o pozorování 3 ex. na Labi mezi obcemi Prosečná a Klášterská Lhota dne 1.10.1981.

V 9. 1982 se zdržovali na přehradě Rozkoš /NA/. Diviš zde 10.9.1982 pozoroval 3 ex. spolu a člen ČSOS V. Koza 27.9.1982 dokonce 6 až 7 ex. spolu.

Sova pálená - Tyto alba

Na 3 hnízdech bylo v průměru 5,00 vejce v úplné snášce, což je o 1,00 vejce méně než v roce 1981. Na 4 hnízdech bylo v průměru 4,50 odrostlého mláděte, což je o 0,42 mláděte méně než v roce 1981.

Dobrovolný píše, že ve skladu sena nalezl ve vysoké stojící rouře 7 uhynulých ex., které do roury spadly a nedostaly se již ven.

Výr velký - Bubo bubo

Na 3 hnízdech bylo v průměru 3,00 vejce v úplné snášce, což je o 0,87 vejce více než v roce 1981. Na 5 hnízdech bylo v průměru 1,40 odrostlého mláděte, což je o 0,50 mláděte více než v roce 1981.

Kalenský sděluje, že 4 mláďata z hnízda v lomu ve Studenci, již okroužkovaná, vybrali pracovníci KRNaPu pro svůj zookoutek, kde mají výrů v současné době v jedné kleci "pouze" 6 exp. Případ byl orgány OP později projednáván.

Sýček obecný - Strix aluco

Na 2 hnízdech byla v úplných snáškách zjištěna 3 a 4 vejce. Na 4 hnízdech bylo v průměru zjištěno 1,75 odrostlého mláděte, což je o 1,45 mláděte méně než v roce 1981.

Puštík obecný - Strix aluco

Na 34 hnízdech bylo v průměru 2,82 vejce v úplné snášce, což je o 0,26 vejce méně než v roce 1981. Na 37 hnízdech bylo v průměru 1,95 odrostlého mláděte, což je o 0,10 mláděte méně než v roce 1981.

Celkem 29 párů zahnízdilo v budkách, Kalenský sledoval jedno hnízdo na půdě obytného stavení, Hájek 1 hnízdo na starém hnízdě A.gentilis.

Kalous ušatý - Asio otus

Na 11 hnízdech bylo v průměru 3,45 vejce v úplné snášce, což je o 1,34 vejce méně než v roce 1981, který byl pro druh troficky mimořádně příznivý. Na 12 hnízdech bylo v průměru 1,58 odrostlého mláděte, což je o 1,71 mláděte méně než v roce 1981.

Druh je vysoce potravně specializovaný a výše jeho reprodukce, ale i hustota hnízdních populací jsou závislé na populační hladině hraboše polního.

Dusík ohlásil hnízdění 2 párů v budkách.

Sýc rousný - Aegolius funereus

Na 2 hnízdech bylo v úplných snáškách 3 a 6 vajec. Jedno z hnízd však bylo opuštěno a osud druhého nebyl zjištěn.

Vrána dne 21.2.1982 zjistil na Broumovsku 2 ex. tokající samce a tamtéž tokal 1 ex. dne 26.2.1982.

Závěrem jménem vedoucího SVDPS dr. Danko i jménem svým děkuji všem členům naší podskupiny za práci, kterou ve výzkumu a ochraně dravců a sov v roce 1982 vykonali a přeji jim mnoho dalších úspěchů a krásných pozorování.

Zároveň si dovoluji požádat všechny členy Východočeské pobočky ČSOS v Pardubicích o aktivní spolupráci se členy SVDPS, zejména v oblasti výzkumu početnosti a hustoty populací. Pokud se tedy tímto výzkumem nezabýváte sami, nahlaste prosím své nálezy obsazených hnízd neprodleně nejbližšímu členovi SVDPS.

Další vážní zájemci o členství a práci ve SVDPS se mohou přihlásit na mojí adresu.

Hnízdění pěvušky modré

(Brunella modularis) na Kunětické hoře 1982

J. Česák, Staré Hradiště

S nadmořskou výškou 295 metrů je Kunětická hora dominantou Pardubicka. Původem je sopečná vyvřelina. Na samém vrcholu stojí hrad se stejnojmenným názvem.

V hustých porostech ořešin, šípku, akátu, černého bezu, břečťanu aj. zde najde mnoho ptactva dobré hnízdní podmínky. Hnízdí zde například poštolka obecná, kavka obecná, rorýs obecný, holub hřivnáč, hrdlička divoká, žlúva hajní, ťuhýk šedý, ťuhýk obecný, pěvuška modrá aj.

První hnízdo pěvušky modré jsem objevil 10. června při stavbě hnízda. Hnízdní materiál vybírali přímo pod hnízdem. Stavbu hnízda dokončili 13. června. Bylo postaveno ze stébel suché trávy a mechu. Nechyběly však ani tenké větvičky, suché listí a zvířecí srst.

Hnízdo bylo umístěno v břečťanu, pronocím se po kamenné hradbě. Bylo tak dobře ukryto, že dalo práci ho nalézt. Postavené bylo na severním svahu asi 150 cm nad zemí.

Rozměry hnízda:

průměr hnízda	110 mm
průměr kotlinky	60 mm
výška hnízda	105 mm
hloub.kotlinky	50 mm
výška nad zemí	150 mm

První vajíčko se v hnízdě objevilo dne 14. června. Následující den další, tak to šlo až do 18. června, kdy samička zasedla na páté vajíčko, ale následující dne snesla ještě šesté a poslední.

Rozměry vajec

1 vejce	19,9 x 14,5	4 vejce	19,6 x 14,4
2 "	19,3 x 14,3	5 "	19,8 x 15,0
3 vejce	19,9 x 14,7	6 vejce	19,9 x 14,6